

Д. Зюзь

ГЕНЕЗА ІНСТИТУТУ ВЛАСНОСТІ ТА РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ

Проаналізовано погляди науковців щодо інституту власності, сформовано понятійний апарат, що характеризує відносини у сфері власності, визначено роль держави в трансформації відносин власності як передумови розвитку суспільства.

Ключові слова: інститут, відносини власності, власність, економічна власність, юридична власність (право власності), соціалізована власність, держава, суспільство.

Можна з упевненістю говорити, що власність, як така, з'явилася одночасно з людським суспільством. Процес її становлення та еволюції пройшов довгий та складний шлях. Розвиваючись, вона приймала найрізноманітніші форми – від первісної до корпоративної. Наразі залишається в стані трансформації та все більше набуває рис соціалізації.

На сьогодні інститут власності в Україні потребує нових підходів щодо регулювання з боку держави, адже прослідковується слабкість та нестабільність у його становленні протягом незалежних років. В майбутньому ця ситуація може призвести до ще більшої економічної розрухи та майнового розшарування в суспільстві. Тому доцільно переглянути інститут власності як основу економічного розвитку та прогресу в суспільстві.

Генезі інституту власності приділено досить широку увагу у вітчизняній та зарубіжній літературі. Серед досліджень і публікацій, на які зважає автор, можна виділити праці таких науковців: Арістотель, А. Афонон, В. Базилевич, І. Бентам, Т. Веблен, М. Домашенко, В. Ємельянов, І. Ільїн, Ф. Кене, Р. Коуз, Дж. Локк, К. Маркс, С. Мочерний, Р. Оуен, Платон, П. Прудон, В. Рубаник, С. Степаненко, Ю. Ушакова, В. Фесечко, Г. Черкасов та інших. Незважаючи на досить значні доробки науковців за вказаним напрямком, залишається відкритим і потребує подальшого дослідження питання, що стосується генези інституту власності та роль держави в трансформації відносин власності.

Мета статті – охарактеризувати генезу інституту власності та визначити роль держави в трансформації відносин власності як передумови розвитку суспільства.

Інститути – це норми і правила поведінки, які регулюють взаємодію людей в суспільстві. Інститути з'являються у суспільстві завдяки тому, що люди у соціальних групах намагаються реалізувати свої потреби спільно. У ході суспільної практики вони знаходять деякі прийнятні зразки, шаблони поведінки, які поступово через повторення та оцінку перетворюються в стандартизовані звичай та звички. Протягом деякого часу ці шаблони та зразки поведінки підтримуються суспільною думкою, приймаються та узаконюються [1]. Ефективність функціонування інститутів забезпечують механізми санкціонування та примусу до виконання. Інститут власності, що визнаний найголовнішою економічною категорією, складається з двох інститутів – приватної та неприватної власності. Як зазначає Г. Черкасов, будь-яке виробництво

з неминучістю ґрунтується на тій чи іншій формі власності. Вона робить вирішальний вплив на соціальний тип виробництва життєвих благ, на спосіб і обсяги їх розподілу, обміну і споживання, на структуру суспільства, політику, ідеологію і навіть моральність [2].

Розвиток відносин власності в усі часи викликав інтерес з боку мислителів. Тому доцільно буде проаналізувати, як змінювалися в історичному аспекті різноманітні концепції власності, сформульовані науковцями.

Так, давньогрецький філософ Платон (427 – 347 рр. до н. е.) виділяв храмове й державне майно, особисте й суспільне. Наголошував на тому, що влада завжди надає великі переваги. І важливо, щоб люди, які очолюють цю владу, були справедливими, адже несправедливий шлях породжує тиранію, яка то нишком, то насильно захоплює те, що їй не належить [3]. Стверджував, що в державі не повинно бути ні бідних, ні багатих. Надлишок майна породжує неприязнь і розбрат як у державі, так і в приватному житті. Багатство розбещує людей розкішшю; бідність стражданнями доводить людей до безсоромності. Тому надлишки потрібно вилучати на користь держави [4].

Арістотель (384 – 322 рр. до н. е.), розвиваючи свої помисли щодо власності, розглядав її у площині найкращого державного устрою. Тобто чи повинна власність бути загальною (*державною*) або не загальною (*приватною*)? Надавав перевагу все ж таки приватній, аргументуючи це тим, що, коли турбота над власністю того чи іншого об'єкту буде поділена між різними людьми, серед них зникнуть взаємні нарікання; навпаки, вийде велика вигода, оскільки кожен буде з ретельністю ставитися до того, що йому належить. Арістотель, так як і Платон, розглядав межі в майнових станах між бідними та багатими. Головне вбачав – не стільки зрівняти у майнових статках, скільки влаштувати так, щоб люди, від природи гідні, не бажали мати більше, а негідні не мали такої можливості [5].

Англійський філософ Дж. Локк (1632 – 1704 рр.) виводив, що кожна людина, поєднавши свої зусилля та працю з певним предметом, який природа створила і зберегла, приєднує до нього щось, що належить особисто йому (*праця власного тіла*) і завдяки цьому робить його своєю власністю. Адже, оскільки ця праця є незаперечною власністю працівника, жодна людина, крім нього, не може мати права на те, до чого він одного разу її приєднав. Філософ стояв на позиціях приватної власності, але з умовою того, що людина буде раціонально використовувати природні блага. Наприклад, якщо розглядати власність на землю, то він вважав, що людина може привласнити, таку ділянку, яку зможе самостійно зорати, засіяти, удобрити та спожити вирощений продукт [6]. Але, як свідчить історія, кожна людина прагне розширювати своє майно і не завжди це розширення знаходиться в рамках моралі та закону.

Людську працю як основу будь-якої власності обґрунтував і французький економіст Ф. Кене (1694 – 1774 рр.). Вважав, що забезпеченість власності є основою економічного устрою суспільства. Тобто власність як на нерухомі, так і рухомі багатства повинна бути гарантована (*державою*) їх законним представникам. Наголошував, що лише за таких умов можливе економічне зростання [7].

Англійський утилітарист І. Бентам (1748 – 1832 рр.), в основу будь-якої власності вкладає зміст юридичного феномену. Стверджував, що власність і закон разом народжуються, разом і вмирають; поки не було законів, не було і власності; уразі зникнення законів, зникає і власність [8].

Р. Оуен (1771 – 1858 рр.), представник раннього соціалізму, відстоював правову рівність громадян, наголошував на важливості забезпечити кожного освітою, роботою тощо. Стояв на позиціях справедливого перерозподілу благ в суспільстві. Виступав проти приватної власності. Вбачав у ній джерело ворожнечі між людьми, джерело злочинності. В якості альтернативи пропонував кооперативну організацію суспільного виробництва, яка повинна була будуватися в середині старої економічної системи, не руйнуючи її [9].

Досить цікаву думку щодо власності мав французький мислитель П. Прудон (1809 – 1865 рр.). Він говорив, якщо власність є природним правом, то це право не соціальне, але антисоціальне. Власність і суспільство – дві речі безумовно непеєднані; змусити з'єднатися двох власників так само важко, як змусити два магніти з'єднатися однаковими полюсами. Суспільство повинно загинути або знищити власність. Таким чином вчений засуджував власність як право, що суперечить природі і розуму [10].

К. Маркс (1818 – 1883 рр.) і Ф. Енгельс (1820 – 1895 рр.) своєю чергою зазначали, що у кожен історичну епоху власність розвивалася по-різному і при абсолютно різних суспільних відносинах. Прагнути дати визначення власності як незалежного відношення, як особливої категорії, як абстрактної і вічної ідеї значить впадати в метафізичну або юридичну ілюзію. Відповідно власність потрібно розглядати як таку, що утворюється завдяки суспільним відносинам або іншими словами суспільні відносини, утворюють те, що в даний час називають власністю [11]. З даного твердження можна зробити висновок, що внаслідок еволюції відносин у суспільстві (*суспільний поділ праці, ступінь розвитку продуктивних сил тощо*) відбувається трансформація відносин та форм власності.

Засновник американського інституціоналізму Т. Веблен (1857 – 1929 рр.) писав, що де б не з'явився інститут приватної власності, нехай навіть у слаборозвиненій формі, там процес економічного розвитку мав спрямування боротьби за володіння майном. Зазначав, що мотив, який є основою власності – суперництво; цей же мотив суперництва, на базі якого виникає інститут власності, залишається дієвим у подальшому розвитку цього інституту і в еволюції всіх тих рис соціальної структури, до яких власність має відношення. Тобто причини зародження та становлення інституту власності він не пов'язував з тим мінімумом засобів, який потрібен для підтримки життя. Вважав, що головний стимул виходив спочатку з відмінностей і заздрості, пов'язаних із рівнем добробуту [12]. Таким чином Веблен, негативно оцінював еволюцію інституту приватної власності, адже з його міркувань, вона призведе до розшарування у суспільстві та неминучого антагонізму між багатими та бідними.

Р. Коуз (1910 – 2013 рр.), А. Алчіан (1914 – 2013 рр.) та інші неоінституціоналісти поняття “власність” замінили терміном “право власності”. Власність є не ресурс сам по собі, а низка прав або, принаймні, частка права використання ресурсу. Права власності – це права володіння і використання, управління і відчуження, забезпечення захисту і спадщини, безстрокового володіння і відповідальності, виключення шкоди для оточуючих і використання процедур для відновлення власності, право на отримання доходу і компенсації [13]. Зазначали, що власник прийматиме найефективніші рішення лише тоді, коли чітко знатиме коло своїх повноважень та буде впевнений в захисті свого права на власність.

Російський філософ І. Льїн (1883 – 1954 рр.) розглядав власність із духовного боку. Визнавав приватну власність як таку, що відповідає тому індивідуальному

способу буття, який дано людині від природи. Вона йде назустріч інстинктивного та духовного життя людини, задовольняючи її природним правом на самодіяльність і самостійність. Але з поправкою на те, що народ повинен систематично виховуватися до вірного розуміння ідеї приватної власності (*обґрунтовував ідеологічний зміст власності*). Це виховання повинно зв'язати внутрішнє переживання приватної власності і зовнішнє розпорядження нею з благородними мотивами і соціальними мотивами людської душі, і відповідно розкривати і знешкоджувати погані мотиви і спонування [14]. Науковець, вже на той час звертав увагу саме на соціальний бік приватної власності, тобто формацію, що на сьогодні зветься соціально відповідальний бізнес.

В. Базилевич, у свій час зазначав, що без відносин володіння і власності важко уявити суспільство цілісним і дієвим. Намагання позбутися власності як показала попередня історія (*період Радянського Союзу*), ні до чого, крім суспільних негараздів, не призвели. Окремо взята річ, предмет, позбавлена володіння, у якої немає власника, втрачає свою значимість і попросту вмертвляється. Вона нікому не належить, нікому не слугує, оскільки втратила свою якість – бути власністю. Річ, предмет і навіть людина видається ще придатною для користування, але втрата статусу власності робить її непотрібною. Але потрібні інші речі, предмети, ідеї, люди, що й породжує нескінченну боротьбу за їх володіння. А звідси – проблема багатства і само собою власності, володіння якою є умовою одержання щастя і повноти буття. Прагнув поєднати економізм з аскетизмом, знайти певний компроміс, гуманізувати якщо не саму власність, то форму її використання, надати їй якусь очевидну загальну корисність, тобто зробити з мамони не ідола, а слугу [15].

Таким чином власність у різні часи отримувала різне змістовне наповнення, яке залежало від історичних обставин, соціальної атмосфери в суспільстві тощо. Відповідно мислителі вносили свої доробки та розглядали її то з економічного, то юридичного та навіть ідеологічного поглядів. Внаслідок цього в науковій літературі існує велика кількість поглядів щодо визначення таких понять, як відносини власності, власність, права власності тощо. Розглянемо деякі з них та визначимо найбільш близькі до нашого дослідження.

Наприклад, С. Степаненко відмічає, що більш нагальною проблемою сутності власності та її походження постала в період первинного накопичення капіталу внаслідок розгляду приватної власності як необхідної передумови розподільної справедливості, завдяки чому виникла ідея природного права [16]. Г. Черкасов, зазначає, що власність як приналежність суспільства і тільки його повинна бути за своїм змістом сукупністю певних суспільних міжлюдських відносин. Загалом, це взаємодія між власниками і не власниками життєвих благ, а також між власниками різних їх видів [17]. З огляду на це, відносини власності виникають внаслідок відносин між людьми, групами людей, державою тощо з приводу привласнення – відчуження матеріальних або нематеріальних благ.

Інші науковці зазначають, що власність – це відношення особи (суб'єкта) до належної їй речі (об'єкта) як до своєї, котра виражається у володінні, користуванні і розпорядженні нею, а також в усуненні втручання всіх третіх осіб у ту сферу господарського панування, на яку поширюється влада власника [18]. Як зауважив В. Ємельянов, власність становить економічну основу життя суспільства, будучи показником його добробуту і особистого благополуччя громадян. Тому охорона

відносин власності, їх чітке правове регулювання, захист прав власників від будь-якого неправомірного втручання – найважливіше завдання держави [19].

Автор солідарний з таким змістовним визначенням власності, який пропонує український економіст С. Мочерний. Він зазначає, що власність, загалом, є значно ємна категорія, яка відображає базисні і надбудовні відносини. Відповідно, власність – соціологічна категорія, яка відображає розвиток кількох підсистем суспільних відносин (виробничих, соціальних, правових, політичних, психологічних та інших), що прямо і опосередковано стосуються привласнення матеріальних і духовних благ через суспільно-економічну форму певного способу виробництва [20].

З цього визначення можна виокремити дві найголовніші підсистеми власності – це економічна та юридична власність. Економічна власність – система сутнісних виробничих відносин між людьми (класами, соціальними верствами, групами, окремими індивідами тощо) з приводу привласнення різноманітних об'єктів власності (засобів виробництва, предметів споживання, послуг, робочої сили, патентів тощо) в усіх сферах суспільного відтворення (безпосередньому виробництві, розподілі, обміні та споживанні). Юридична власність (*право власності*) – загальна умова виробництва, вияв волі певного класу і правове оформлення цієї волі в юридичних актах і нормах, у праві власності [21]. Таким чином юридичне закріплення прав власності означає суспільне санкціонування певних дій суб'єктів щодо об'єктів власності, що має на меті саме упорядкування відносин між людьми (*легалізація відносин, що фактично склалися в суспільстві*) [22].

Цивільний кодекс України право власності визначає, як право особи на річ (майно), яке вона здійснює (*володіння, користування та розпорядження своїм майном*), відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб [23].

Ю. Ушакова, зазначає, що зміст прав власника на власні дії не вичерпується лише правом володіння, користування та правом розпорядження (*триада*). Доводить та пропонує доповнити четвертим елементом – правом управління [24].

Таким чином можна стверджувати, що на сьогодні економічний та юридичний зміст власності тісно переплетені, доповнюють один одного та відображають сутність власності. Але все ж таки, на думку автора, первинним потрібно вважати економічну підсистему власності, а юридичну похідною. Адже в основі відносин власності є процес привласнення – відчуження, який ґрунтується на економічному інтересі (*вигоді*) та функціонує завдяки кредитно-грошовому механізмі. Хоча юридична власність своєю чергою забезпечує порядок (*не допускає анархії*) у взаємовідносинах між людьми, адже кожний знає та розділяє об'єкти власності на “моє” та “не моє”.

М. Домашенко та В. Рубаник наголошують, що право власності в економічній системі має визначальне значення для всіх форм господарської діяльності, і особливо – для індивідуального підприємництва; утвердження і неухильне дотримання правових форм і способів урегулювання відносин власності є тим фундаментом, від стану якого залежить міцність усіх інших елементів системи [25].

В кожний історичний період у суспільстві панувала певна ідеологія щодо власності. Від цих поглядів, наприклад щодо типів, форм власності, вектору, в якому повинна рухатись держава тощо, залежить майбутній або розвиток, або занепад. І не останню роль тут відіграє державна політика, яка значною мірою саме формує цю ідеологію (агітаційні, пропагандистські заходи, які поширюються в Інтернеті, друкованих матеріалах, на телебаченні, радіо, лекціях, круглих столах, різних масових заходах, зокрема зборах,

мітингах, демонстраціях, конференціях тощо [26]). За період незалежності України ця тема розглядалася однобоко. Адже політична еліта постійно акцентує увагу переважно на приватній власності, а що стосується суспільної (*державної*), то зазначається, що вона неефективна, збиткова тощо. Відповідно продовжуються посилюються, щодо продажу держаних об'єктів, що на даному етапі є недопустимим [27]. Отже, пануючий (*а в багатьох аспектах і формуючий*) вплив на інститут власності здійснює державна політика регулювання, яка конкретизується у виконуваних нею функціях.

Наступним потрібно розглянути суб'єкти та об'єкти власності. Першими можуть бути окремі громадяни, колективи, держава тощо. До других науковці зараховують продукт, робочу силу, засоби виробництва, землю, природні ресурси, рухоме та нерухоме майно, цінні папери тощо [28]. Таким чином, підійшовши до класифікації власності, потрібно зазначити, що вона (*власність*) впродовж історії знаходила своє відображення в різноманітних типах, формах і видах. Що стосується сьогодення, то науковці вкладають різноманітний зміст щодо її класифікації [29 – 31]. Тому далі буде розглянута авторська типологія, основою якої є реалізація прав власності.

Отже, необхідно виокремити наступні три типи власності: суспільна, приватна та змішана. Розміщені в порядку становлення в суспільстві (*все, що створене природою належить до суспільної, внаслідок поділу праці виникає приватна власність, а далі вище зазначені еволюціонують в змішаний тип*). У підсумку, як зазначає А. Афонів, основною тенденцією розвитку власності є становлення соціалізованої власності (*злиття відносин власності і власності як суспільних відносин*). Соціалізуючим фактором і поєднувальною ланкою цього процесу буде соціокультурне поле буття людини в його цілісності з бугтям виробництва [32].

Що стосується форм власності, то вони поділяються на державну, колективну, індивідуальну та змішану. Своєю чергою кожна із них вміщує певні види власності (табл. 1).

Таблиця 1

Структурна класифікація власності

Тип власності	Суспільна		Приватна	Змішана
	Державна	Колективна	Індивідуальна	
Вид власності	Загальнодержавна	Партнерська (пайова) Корпоративна (акціонерна) Муніципальна (комунальна) Кооперативна	Особиста Приватна	Державно-колективна Державно-приватна Державна / колективна / приватна з участю іноземного капіталу Інша
		Інтелектуальна		

З табл. 1 бачимо, що державна форма власності включає у себе загальнодержавні об'єкти (*100 відсотків права власності належить державі*). Колективна складається із таких видів власності, як партнерська (пайова), корпоративна (акціонерна), муніципальна (комунальна) та кооперативна. Індивідуальна враховує особисту та приватну власність. Що стосується інтелектуальної, то вона може належати як індивідуальній, так і колективній формі власності. Змішана форма знаходить своє відображення у таких видах, як державно-

колективна, державно-приватна, а також державна/колективна/приватна з участю іноземного капіталу тощо. Запропонована структура не вичерпує себе й може бути доповнена, адже відносини власності перебувають у постійній динаміці, зазнають впливу з боку соціальних, економічних, політичних чинників тощо.

Висновки

Проаналізувавши погляди науковців щодо генези інституту власності, необхідно зазначити, що вони змінювалися протягом відповідних трансформацій суспільства. Адже в кожен епоху панували певні норми і правила поведінки, які мали домінуюче спрямування у взаємовідносинах між людьми, що позначилося на ставленні до власності як такої. Відповідно одні світила науки робили наголос на приватній (Арістотель, Дж. Локк, Ф. Кене, І. Льюїс та інші), інші на суспільній власності (Р. Оуен, К. Маркс, Т. Веблен та інші). Та все ж таки кожен із них вніс вклад у спільну формацію, яка визначається впливом (головним, стержневим, формуючим, правовим тощо) держави на інститут власності. Переносючи вищесказане в площину сьогодення, потрібно зазначити, що лише завдяки державній регуляторній політиці, державі як економічному гравцю, можна забезпечити розвиток суспільства.

Також сформовано понятійний апарат, що характеризує відносини у сфері власності та впливу на них з боку держави. Встановлено, що відносини власності виникають внаслідок відносин між людьми, групами людей, державою тощо з приводу привласнення – відчуження матеріальних або нематеріальних благ. Визначено, що первинним потрібно вважати економічну підсистему власності, а юридичну – похідною. Наголошено на важливості впровадження державою ідеологічної політики щодо формування та розвитку інституту власності, від якої значною мірою залежить майбутнє процвітання або занепад держави.

Розроблено структурну класифікацію власності, яку поділено на типи (*суспільна, приватна, змішана*), форми (*державна, колективна, індивідуальна, змішана*) та види власності (*загальнодержавна, партнерська, корпоративна, муніципальна, кооперативна, особиста, приватна, інтелектуальна, державно-колективна, державно-приватна, державна/колективна/приватна з участю іноземного капіталу, інша*). Потрібно зазначити, що для стабільності соціально-економічної сфери, в суспільстві повинні бути присутні всі типи, види та форми власності. А от, що стосується оптимального їх співвідношення в структурі господарства країни, то це питання потребує додаткового дослідження.

Список використаної літератури

1. Мельник А. Ф. Національна економіка. URL : <http://westudents.com.ua/glavy/22112-26-bazisn-ekonomchn-nstituti-funktsonuvannya-natsionalno-ekonomki.html>.
2. Черкасов Г. И. Общая теория собственности : [учеб. пособ. для экон. вузов и специальностей]. 2-е изд., перераб. и доп. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. С. 3.
3. Платон. Государство. URL : http://www.gyusin.ru/library/book/Platon_state.pdf.
4. Законы платона о собственности. URL : <http://www.memorial.krsk.ru/Articles/503/17.htm>.
5. Аристотель. Политика. URL : https://www.civisbook.ru/files/File/Aristotel_Politika.pdf.
6. Локк Дж. Сочинения : в 3 т. М. : Мысль, 1988. С. 277—279.
7. Кенэ Ф. Избранные экономические произведения. М. : Соцэкгис, 1960. С. 433.

8. Бентам И. Основные начала гражданского кодекса. URL : http://econlibrary.ru/books/98/93/bentham_principles%20of%20the%20civil%20code%20_pt1.HTML#xgl8.
9. Оуэн Р. Избранные сочинения. М. : Москва ; Ленинград : Издательство Академии Наук СССР, 1950. С. 58 ; 352—354. (Предшественники научного социализма).
10. Прудон П. Ж. Что такое собственность? или Исследование о принципе права и власти; Бедность как экономический принцип; Порнократия, или Женщины в настоящее время. М. : Республика, 1998. С. 41; 157.
11. Маркс К. Нищета философии. Ответ на “Философию нищеты” г-На Прудона. М. : Политиздат, 1987. С. 110; 151.
12. Веблен Т. Теория праздного класса. URL : <http://library.fa.ru/files/Veblen.pdf>.
13. Неоінституціоналізм. URL : http://studopedia.com.ua/1_67594_neoinstitutsionalizm.html.
14. Ильин И. А. О частной собственности. URL : http://www.economicus.ru/cgi-ise/gallery/frame_rightn.pl?img=brief.gif%0A&links=./ru/ilyin/works/ilyin_w1.txt&name=ilyin&type=ru.
15. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку. URL : http://pidruchniki.com/15660212/ekonomi-ka/vlasnist_intelekt_konteksti_smis-lu_zhittyta.
16. Степаненко С. В., Яковенко Л. І. Трансформація відносин власності в умовах формування постіндустріальної економіки. Полтава : Скайтек, 2009. С. 76.
17. Черкасов Г. И. Общая теория собственности ... С. 15.
18. Домашенко М. В., Рубаник В. С. Власність і право власності : нариси з історії, філос., теорії і практики регулювання відносин власності в Україні. Х. : Факт, 2002. С. 64.
19. Емельянов В. П. Защита права собственности уголовным законодательством. Х. : Рубикон, 1996. С. 3.
20. Мочерний С. В. Економічна теорія. URL : http://libfree.com/136765072_ekonomikaekonomichna_vlasnist_virobnichi_vidnosini.html.
21. Там само.
22. Степаненко С. В. Трансформація відносин власності в умовах формування постіндустріальної економіки... С. 87.
23. Цивільний кодекс України. Книга третя право власності та інші речові права. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page6>.
24. Ушакова Ю. А. Поняття, зміст та форми права власності : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 ; Н.-д. ін-т приват. права і підприємництва, Акад. прав. наук України. К., 2011. С. 9.
25. Домашенко М. В. Власність і право власності... С. 88.
26. Черкасов Г. И. Общая теория собственности... С. 192.
27. Зюзь Д. В. Вдосконалення системи управління державними підприємствами України // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. Вип. 2 (53). Х. : Вид-во ХарРІ НАГУ “Магістр”, 2016. С. 111—118.
28. Фесечко В. В. Собственность: сущность, форма, содержание, структура. Донецк: ДонГУЭТ, 2003. С. 127—130.
29. Степаненко С. В. Трансформація відносин власності в умовах формування постіндустріальної економіки... — С. 88, 89.
30. Фесечко В. В. Собственность: сущность, форма, содержание, структура... С. 30, 31.

31. Черкасов Г. И. Общая теория собственности... С. 37, 38.

32. Афанов А. П. Власність як соціально-філософська категорія // Мультиверсум : філос. альм. № 30 / [редкол. : В. В. Лях (голов. ред.) та ін.]; Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. К. : Укр. центр духовн. культури. 2002. С. 192.

Стаття надійшла до редакції 12.06.2017

Схвалена до друку редколегією 29.06.2017

D. Ziuz'

THE GENESIS OF THE PROPERTY INSTITUTION AND THE ROLE OF THE STATE IN TRANSFORMATION OF PROPERTY RELATIONS

This article analyzes scientists' views on the property institution. The conceptual framework that characterizes property relations is formed and the role of the state in transformation of property relations as a precondition for society development is defined.

Key words: institution, property relations, property, economic property, legal property (property right), socialized property, state, society.